

دانشکده ادبیات و علوم انسانی دکتر علی شریعتی
پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته مترجمی زبان عربی

عنوان

ترجمه کتاب " مفاهیم قرآنیة "

تألیف دکتر محمد احمد خلف الله

استاد راهنما:

دکتر علی نوروزی

استاد مشاور:

دکتر عباس عرب

نگارش:

مریم رضانی

بهمن ماه ۱۳۹۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تعهد نامه

اینجانب مریم رضانی دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته مترجمی زبان عربی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد نویسنده پایان نامه « ترجمه ی کتاب مفاهیم قرآنیة » تحت راهنمایی آقای دکتر علی نوروزی متعهد می شوم:

✽ تحقیقات در این پایان نامه توسط اینجانب انجام شده است و از صحت و اصالت برخوردار است.

✽ در استفاده از نتایج پژوهشهای محققان دیگر به مرجع مورد استفاده استناد شده است.

✽ مطالب مندرج در پایان نامه تا کنون توسط خود یا فرد دیگری برای دریافت هیچ نوع مدرک با امتیازی در هیچ جا ارائه نشده است.

✽ کلیه حقوق معنوی این اثر متعلق به دانشگاه فردوسی مشهد می باشد و مقالات مستخرج با نام «دانشگاه فردوسی مشهد» و یا « Ferdowsi University of Mashhad » به چاپ خواهد رسید.

✽ حقوق معنوی تمام افرادی که در به دست آمدن نتایج اصلی پایان نامه تاثیرگذار بوده اند در مقالات مستخرج از رساله رعایت شده است.

در کلیه مراحل انجام این پایان نامه، در مواردی که به حوزه ی اطلاعات شخصی افراد دسترسی یافته یا استفاده شده است، اصل رازداری، ضوابط و اصول اخلاق انسانی رعایت شده است.

تاریخ

امضای دانشجو

مالکیت نتایج و حق نشر

✽ کلیه حقوق معنوی این اثر و محصولات آن (مقالات مستخرج، کتاب، برنامه های رایانه ای،

نرم افزارها و تجهیزات ساخته شده) متعلق به دانشگاه فردوسی مشهد می باشد.

✽ استفاده از اطلاعات و نتایج موجود در پایان نامه بدون ذکر مرجع مجاز نمی باشد.

تقدیم:

به سالار شهیدان امام حسین "علیه السلام" و علمدار سپاهش حضرت ابوالفضل العباس "علیه السلام" اسوه ادب و دلاوری
به امام رؤف علی بن موسی الرضا "علیه السلام" که دیدگان خسته به درخشش پرفروغ آن جلامی یابند و در پنجره های آن خود را
به توسل و طلب تفضل می زنند.

به دو عموی شهیدم آن صنوبرهای سرخی که چون لاله زاده شدند

و چون شقایق، ایستاده مردند

به روح پاک پدر بزرگ عزیزم که یادش همیشه در قلب و ذهنم باقیست.

پاسکزاری

سگر و پاس خدا را که بزرگترین امید و یاور در محطه محطه زندگیت..

تقدیر و شکر شایسته از

استاد فرزانه جناب آقای دکتر علی نوروزی که صبورانه و با حسن خلق در این مسیر از پیچ کجک و راهبانیایی دینغ نورزیند.

پاس فراوان از

استاد ارجمند جناب آقای دکتر عباس عرب مشاور محترم پایان نامه که مرا مرهون نظرات و راهبانیایی های خود نمودند.
در نهایت از تمام استادانی که در هدایت بنده به طریق علم و دانش نقش داشته اند شکر می نمایم و از خداوند متعال خواستارم آنها را در ظل
عنايت خویش قرار دهد.

پاس سیکران از

پدرم کوهی استوار و حامی من در طول زندگی
و مادرم سنگ صبور است که انبای زندگی به من آموخت

بسمه تعالی

مشخصات پایان نامه تحصیلی دانشجویان
دانشگاه فردوسی مشهد

عنوان پایان نامه: ترجمه کتاب مفاهیم قرآنیة

نام نویسنده: دکتر محمد احمد خلف الله

نام استاد(ان) راهنما: دکتر علی نوروزی

نام استاد(ان) مشاور: دکتر عباس عرب

رشته تحصیلی: مترجمی زبان عربی	گروه: زبان و ادبیات عرب	دانشکده: ادبیات و علوم انسانی
تاریخ دفاع: ۱۳۹۲/۱۱/۲۱	تاریخ تصویب:	
تعداد صفحات: ۲۰۷	دکتری ○	کارشناسی ارشد ●

چکیده پایان نامه:

کتاب " مفاهیم قرآنیة" اثر دکتر محمد احمد خلف الله نویسندهی برجستهی مصری می باشد . وی در این کتاب به بررسی مفاهیم قرآنی و مشتقات آن با استناد از قران کریم پرداخته است و معانی مختلف مفاهیمی چون نبوت، شریعت، بیعت، امت، مشورت، ولایت، سیادت، مسئولیت، حق و باطل، و حلال و حرام و ... را در آیه های متعدد قرآن مورد بررسی قرار داده است . او ضمن تبیین قوانینی که واضح آن خداوند است، به تبیین قوانینی پرداخته که به تفکر و عقل بشری سپرده شده است . قوانین و دستوراتی که چه بسا با پیشرفت تمدن و تفکر و فرهنگ آدمی و در زمان ها و مکان های مختلف قابل تغییر می باشد و فقط خاص مردم و زمانی که قرآن نازل شده نمی باشد.

امضای استاد راهنما:	کلید واژه:
تاریخ: ۱۳۹۲/۱۱/۲۰	۱. قرآن ۲. نبوت و خلافت ۳. شوری و ولایت امر ۴. حق و باطل ۵. حلال و حرام

مديريت الدراسات العليا

استماره ملخصه

لرساله باللغه العربيه

الإسم: مريم

لقب الطالب: رضاني

الاستاذ المشاود: دكتور عباس عرب

الاستاذ: دكتور على نوروزى

فرع: ترجمه لغة العربية مقطع: ماجيستر

كليه الآداب و العلوم الإنسانيه، قسم: اللغة العربية

عددالصفحات: ٢٠٧

تاريخ المناقشه: ١٣٩٢/١١/٢١

عنوان الرسالة: مفاهيم قرآنية

الملخص

يناقش كتاب " مفاهيم قرآنية " تأليف الكاتب المصرى البارز ، محمد احمد خلف الله المفاهيم الاجتماعية و السياسية والفاظها من منظور القرآن الكريم و يتطرق إلى مفاهيم و معان مختلفة مثل النبوة ، والشريعة، و الولاء ، والمجتمع، والمشورة، والولاية، و الحكم والسلطة ، والحق والباطل، و الحلال و الحرام و ... كما يُسلط الضوء على ما شرعها الله من الشرايع و ما وضعته العقول البشرية من القوانين و الاوامر التى تتغير بتطور الحضارة و الثقافة و تساير و مقتضيات العصر و المكان و لم تكن خاصة للذين كانوا يعيشون فى عصر نزول القرآن.

المفردات الرئيسه: القرآن، النبوت و الخلافة ، الشورى و ولاية الأمر، الحق و الباطل ، الحرام و الحلال

توقيع الاستاذ المشرف :

فهرست مطالب

۹.....	سخن مترجم.....
۱۱.....	مقدمه.....
۱۶.....	فصل اول: نبوت و زمامداری.....
۳۱.....	فصل دوم: " شریعت و حکومت ".....
۴۵.....	فصل سوم: بیعت و خلافت.....
۶۶.....	فصل چهارم: امت و قوم.....
۸۵.....	فصل پنجم: مشورت و ولایت امر.....
۱۰۷.....	فصل ششم: سیادت و تبعیت (سیادت و وابستگی).....
۱۲۲.....	فصل هفتم: علم و معرفت.....
۱۳۶.....	فصل هشتم: جدل و گفتگو (مجادله و مذاکره).....
۱۵۰.....	فصل نهم: حق و باطل.....
۱۶۱.....	فصل دهم: حلال و حرام.....
۱۷۵.....	فصل یازدهم: مسئولیت و جزا.....
۱۸۳.....	فصل دوازدهم: عدالت و ظلم.....
۱۹۴.....	فصل سیزدهم: امانت و خیانت.....
۲۰۲.....	گفتار پایانی.....
۲۰۶.....	معرفی مؤلف در چند سطر:.....

سخن مترجم

قرآن کریم سرمنشأ بیشتر علوم و هنرهای اسلامی است. علمی مانند صرف، نحو، لغت و بلاغت و هنرهای چون معماری اسلامی و قرآن کریم به عنوان آخرین و مهم‌ترین کتاب آسمانی از طرف خداوند برای هدایت و برای به کمال و سعادت رسیدن بشریت بر پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) نازل شده است. می‌توان گفت اساساً هدف نهایی قرآن همان هدایت است. برای رسیدن انسان به هدایت و سعادت و کمال باید اهتمام مان به قرآن بیشتر شده و شناخت مان از قرآن را تقویت نماییم. به این جهت و به خاطر علاقمندی به موضوعات قرآنی و راهنمایی‌های پدران و دلسوزانه اساتید ارجمندم به ترجمه این کتاب پرداختیم. امیدواریم گامی مؤثر برای رسیدن به این هدف یعنی شناخت و اهتمام بیشتر نسبت به قرآن و هدایت و "سعادت و کمال" باشد انشاءالله.

ترجمه حاضر، ترجمه کتاب "مفاهیم قرآنیة" تألیف دکتر محمد احمد خلف الله متولد مصر دارای مدرک دکترای رشته زبان و ادبیات عرب از دانشگاه قاهره می‌باشد. تخصص وی در پژوهش‌های قرآنی است. تألیفات دیگری از جمله "الفن القصص فی القرآن الکریم"، "القرآن و الدولة و القرآن و الثورة الثقافية" و ... را در زمینه‌ی پژوهش‌های قرآنی نگاشته است.

این کتاب شامل ۱۳ فصل می‌باشد:

۱- نبوت و زمامداری ۲- شریعت و حکم ۳- بیعت و خلافت ۴- امت و قوم ۵- مشورت و ولایت امر ۶- سیادت و تبعیت ۷- علم و معرفت (شناخت) ۸- مجادله و گفتگو ۹- حق و باطل ۱۰- حلال و حرام ۱۱- مسئولیت و جزا ۱۲- عدل و ظلم ۱۳- امانت و خیانت .

در هر فصل ضمن بررسی معانی و ریشه و مشتقات هر مبحث، مستندات قرآنی آن را نیز بیان نموده است.

ما تمام تلاشمان را برای ارائه ترجمه ای ساده و روان که فهم آن برای همگان امکان پذیر باشد انجام داده ایم . اما چه بسا خطاهای چاپی در متن اصلی ما را با مشکلاتی در ترجمه روبرو کرد که تا حد امکان آنان را برطرف نمودیم.

با توجه به اینکه مؤلف منابع مورد استفاده خود را در پایان کتاب بیان ننموده، لازم می دانیم به برخی منابع که در بررسی این مفاهیم به آنها استناد نموده مانند : قرآن کریم ، المفردات فی غریب القرآن اثر راغب اصفهانی و تفسیر المنار اثر رشید رضا اشاره نماییم .
شایان ذکر است که مسائلی که در این کتاب بیان شده آراء و اعتقادات مؤلف است .

مریم رضانی

۱۳۹۲/۱۱/۲۰

در این مقدمه از امور سه گانه ی زیرسخن خواهیم گفت.

۱- ارتباط من با این موضوع یعنی "مفاهیم قرآنی" چگونه آغاز و به کجا منتهی شده است و

آیا در پایان به کسب تجربه ای که اطمینان بخش باشد منجر می شود یا خیر؟

۲- روش فکری که در تألیف این کتاب به آن مقید و متعهد بوده ام و چطور آن را به باب ها و

فصل ها تقسیم نمودم و چگونه این پژوهش را انجام دادم.

۳- اهدافی که از چنین کتابی انتظار می رود اهداف سیاسی، اجتماعی و فکری هستند.

به اعتقاد من از دید کسانی که علاقمند همراهی خواننده با خود در آثارشان می باشند هر یک از

این امور اهمیتی ویژه در حوزه ی تألیف دارد .

ارتباط من با این موضوع در دهه ی ۳۰ زمانی که دانشجوی رشته زبان عربی در دانشگاه قاهره

(الجامعة المصریة) بودم، شروع شد. یک واحد درسی به نام پژوهش های قرآنی داشتیم که استاد شیخ

امین خولی آن را تدریس می کرد.

این استاد روش جدیدی در پژوهش های قرآنی در پیش می گرفت که شایسته ی دانشکده ی

ادبیات و بر اساس پژوهش های ادبی قرآنی بود.

امین خولی می گفت: فقیهان و زبان شناسان، علمای بلاغت، فیلسوفان و دانشمندان علم کلام

همگی در قرآن پژوهش نموده اند، ولی ادیبان تاکنون به این نوع پژوهش نپرداخته اند با وجود آن که

قرآن کریم در درجه ی اول، یک معجزه ی ادبی است، و نیز می گفت: که استاد شیخ محمد عبده

سنگ بنای این نوع پژوهش را بنا نهاد. از هنگامی که بر این باور شد که فهم لغوی قرآن کریم مبتنی

بر همان اساسی باشد که عرب، در عصر نزول قرآن الفاظ و عبارات های ادبی را درک می نمود.

این سخنان را می شنیدم و وجودم از آن سرشار می شد و در درون احساس می کردم که من

نسبت به دوستانم به این نوع پژوهش تمایل و توانایی بیشتری دارم.

ما در فضای مفاهیم قرآنی سیر می کردیم ، و اینکه چه چیزی قرآن کریم رابه همان حال خود باقی گذاشته است و چه اموری آن را از معنای خود خارج کرده و به آن معنایی مجازی یا معنایی دینی داده است. این کار مستلزم آشنایی با کاربردهای الفاظ در تمام قرآن کریم می باشد در غیر این صورت کاری ناقص است. من به این فرایند علاقه مند بودم و از جمله ماهرترین افراد برای این کار بودم و خود را برای پیگیری پژوهش در این زمینه آماده می کردم. چیزی را که پیش خود در نظر داشتم اتفاق افتاد، به محض اینکه دوره کارشناسی را به پایان رساندم وارد تحصیلات عالی و تکمیلی شدم و در پژوهش های قرآنی تخصص و مهارت یافتم.

موضوع پایان نامه ام در مرحله فوق لیسانس "جدل درقرآن" بود، که بعدها این کتاب را تحت عنوان "محمد و نیرو های مخالف" چاپ کردم، ازاین نظر که نیرو های مخالف مجادله و نزاع را پیرامون حضرت محمد (ص) و قرآن کریم بر می انگیزد.

موضوع پایان نامه ام، برای دریافت درجه ی دکترا "هنر داستانی در قرآن کریم" بود. من اولین کسی بودم که از میان دانشجویان رشته ی زبان عربی دانشکده ی ادبیات ، پا به میدان پژوهش های قرآنی گذاشتم ، سپس پژوهش ها و مطالعات قرآنی خود را ادامه دادم و در این زمینه کتاب های زیادی تألیف نمودم. از جمله :قرآن و مشکلات زندگی معاصر ما ، قرآن و حکومت، قرآن وانقلاب فرهنگی، اسلام اینگونه می سازد ، وبنیان های پیشرفت در قرآن ، که این کتاب آخر هنوز زیر چاپ است.

پایه و اساس در این مطالعات و پژوهش ها (همانگونه که اشاره کردم) بررسی مفاهیم می باشد. مطالعه و بررسی مفاهیم مرا، به توجه به کتاب های محدود و منحصر به بررسی الفاظ قرآن کریم واداشت. از جمله کتاب هایی که به آن توجه نمودم کتاب "المفردات فی غریب القرآن" اثر راغب اصفهانی بود و توجه به آن ،مرا به تجدید چاپ آن واداشت تا در دسترس علاقه مندان به این گونه پژوهش ها قرار بگیرد. من اعتقاد دارم که تجربه های فراوان من توانایی های خوبی را در عرصه ی پژوهش های قرآنی به طور کلی و بررسی مفاهیم قرآنی ،به طور خاص برایم به ارمغان آورد.

شیوه ای که پیش گرفته ام بدین گونه است که ابتدا دو نوع از مفاهیم را انتخاب نمودم: نوعی که گرایش سیاسی داشت و نوعی دیگر که به اجتماع و جامعه مربوط می شد. انگیزه ی این انتخاب این بود که برخی مردم را دیدم که به قرآن کریم روی می آورند تا از آیات آن پشتیبانان برای اعمال خود در حوزه ی سیاست و یا اجتماع اتخاذ نمایند.

می دیدم آنها درکارشان تقوای الهی را در پیش نمی گیرند، و هدفشان این نبود که زندگی را بر اساس قرآن در پیش بگیرند بلکه بیشتر پشتیبانان هابی را از قرآن می جستند برای اعمالی که دوست دارند. به این گمان که این کار، به اعمال آنها قوتی را می بخشد که با آن می توانند به دل مردم نفوذ کنند. پس مفاهیمی را انتخاب کردم تا برای مردم آشکار شود که چقدر از مفاهیم قرآنی بدورند، تا به وسیله ی آن به سیاستمداران دینی پاسخ دهم و از این طریق مفاهیم لازم جهت نحوه ی زندگی را وضع کنم.

از مفاهیم نوع اول، فصل های بخش اول شامل: نبوت و زمامداری، شریعت و حکومت، خلافت و بیعت، امت و قوم، شوری (مشورت و ولایت امر)، سروری و اطاعت را برگزیدم. از نوع دوم فصل های بخش دوم از جمله: علم و معرفت (شناخت)، حق و باطل، جدال و گفتگو، حلال و حرام، مسئولیت و جزاء، عدالت و ظلم، امانت و خیانت را انتخاب کردم.

هر فصل را بر اساس شیوه و سبک ادبی مطالعه و بررسی کردم، سپس نتیجه را ابتدا بر پایه و اساس مضمون حقایق قرآنی و پس از آن بر اساس معانی و مفاهیم زبانی و قرآنی عرضه کردم. امیدوارم خداوند در انجام این عمل به من توفیق دهد.

پیش از این به انگیزه ها اشاره نمودم و این انگیزه ها ما را به اهداف رهنمون خواهد شد. شیوه و سبک ادبی در پژوهش های قرآنی هدفی مطلوب است، و بنده معتقدم که این پژوهش این هدف را نمایان می کند و همزمان برخی خوانندگان را وادار می دارد که این راه را بیمایند.

اصلاح شرایط و اوضاع حاکم و رایج هدف دیگری است و من امیدوارم که برخی پژوهشگران از قرار دادن قرآن کریم در میدان هوی و هوس و تمایلات شخصی امتناع ورزند همچنان که امیدوارم دیگران قرآن کریم را وارد عرصه هایی نکنند که مورد نظر قرآن نبوده است بلکه خدا آن امور را به عقل مردم واگذار کرده است و از جمله اموری بوده است که می توانند با عقل بشری به آن برسند.

همان امری که مفسران قرآن کریم آن را عفو می نامند و خواننده ی گرامی، بحثی را در این کتاب در این زمینه خواهد یافت.

اما هدف آخر، از خدا می خواهم این کتاب برای مردم سودمند باشد و این آرزویی است که بعید نیست، خدا آن را محقق سازد.

والسلام

دکتر محمد احمد خلف ا...

فصل اول

نبوت و زمامداری

فصل اول: نبوت و زمامداری

در قرآن کریم آیاتی وجود دارد که به روشنی دلالت دارد بر اینکه خداوند درست همان حقوق الهی که به انبیاء و فرستادگانش عطا کرده است بی کم و کاست همان ها را به زمامداران داده است .

در قرآن کریم آیاتی است که می فرماید خداوند تعالی زمامدارانی از میان مردم بر می گزیند همانگونه که فرستادگانی از میان آنها بر می گزیند و زمامداران را در میان مردم بر می انگیزد همان گونه که پیامبران فرستاده شده در میان آنها بر می انگیزد و خداوند این حاکمان را با نشانه هایی تأیید می کند که به مردم ثابت می کند که آنها از برانگیخته شدگان عنایت الهی می باشند همان گونه که پیامبران فرستاده ششده را با معجزات تأیید می نماید.

آیات قرآنی است که همه ی این حقایق را تاکید می کنند ، عبارتند از: خداوند تعالی در سوره ی بقره می فرماید: " پیامبرشان به آنان گفت : همانا خداوند طالوت را برای شما به عنوان فرمانروا برانگیخت، گفتند چگونه او را بر ما فرمانروایی است در حالی که ما به فرمانروایی از او سزاوارتریم و به او وسعت مالی داده نشده؟ پیامبرشان گفت: بی تردید خدا او را بر شما برگزیده و او را دانش و نیروی بدنی فزونی بخشیده و خدا ملک و شاهی خود را به هر کس بخواهد می دهد و خدا دارای وسعت) از نظر وجود و توان و رحمت) است و داناست. پیامبرشان به آنها گفت: همانا نشانه ی فرمانروایی او این است که آن تابوت (صندوق عهدی که موسی را در داخل آن به آب افکنده بودند) نزد شما بیاید که در آن آرامش دلی از جانب پروردگارتان است و باز مانده ای از آن چه خاندان موسی و خاندان هارون به جای نهاده اند، و فرشتگان آن را حمل می کنند البته در آن نشانه ای است (از صدق حاکمیت طالوت) برای شما اگر اهل ایمان باشید. (بقره / آیه ۲۴۷-۲۴۶)

خدا طالوت را بعد از آن که بر گزید به عنوان فرمانروا برانگیخت و او را به عنوان حاکم و نه پیامبر و فرستاده به سوی قومش فرستاد و او را با آیه و نشانه ای که ثابت می کند، او از برانگیخته شدگان عنایت الهی است تأیید کرد، تا این که قومش سخن گفتن درباره ی این که او شایستگی

فرمانروایی بر آنها را ندارد ، ادامه می دهند. پوشیده نیست که همه ی این گام ها زمانی که خداوند پیامبران و فرستادگان را به سوی مردم می فرستد تحقق می یابد.

حقیقتی که به آن اشاره می نمایم و از طریق مضمون این آیات بر آن تاکید می نمایم این است که یک پیامبر و یک حاکم و زمامدار وجود دارد و این بدین معناست که وجود پیامبر و فرمانروا در یک زمان و در یک مکان است .

پیامبر کسی است که سرپرستی امور دینی را بر عهده می گیرد و زمامدار کسی است که سرپرستی امور جاری را بر عهده می گیرد. اگر چه هر کدام از این دو، قدرت خود را از خداوند وام می گیرند.

قرآن کریم در تعیین رابطه ی میان نبوت و زمامداری به این حد اکتفا نمی کند بلکه از تاکید رابطه میان این دو امر فراتر رفته است. در قرآن آیاتی وجود دارد که حقیقت دیگری را تاکید می کند و آن این که خداوند سبحان و تعالی گاهی اوقات و در برخی وضعیت ها دو قدرت دینی و دنیوی را در یک شخص جمع می کند و این شخص را پیامبر حاکم یا زمامدارپیامبر قرار می دهد.

تاریخ داستانی وارد شده در قرآن کریم نقل می کند برای ما که هر یک از داوود و پسرش سلیمان (ع) نبوت و زمامداری را باهم یک جا داشتند و هر یک از آن دو همزمان پیامبر و زمامدار قوم خود بودند. تأمل و درنگ در داستان حضرت سلیمان (ع) از این نظر است که در آن چه قرآن درباره ی او نقل کرده، نشانه های زمامداری بارزتر از نشانه های پیامبری می باشد.

در قرآن کریم آمده است که حضرت سلیمان(ع) به پروردگار خود گفت: به من زمامداری بده که هیچ کس بعد از من شایستگی آن را نداشته باشد و نیز در قرآن آمده که خدا به او زمامداری را بخشیده که برای هیچ انسان دیگری نه قبل او بود و نه بعد او. در قرآن آمده است: " و سلیمان از داوود ارث برد و گفت: ای مردم، به ما زبان پرندگان آموخته شده و از هر چیزی به ما داده شده است حقا که این همان فضل آشکار است؛ و برای سلیمان سپاهیان از جن و انس و پرندگان را جمع کردند (و آنان را از حرکت باز می داشتند) تا گروه های دیگر به آنان ملحق شوند. " (سوره نمل آیه ۱۷-)

۱۶). همچنین در قرآن آمده است: " همانا به داوود از جانب خود فضل و رحمتی عطا کردیم و (گفتیم) ای کوه ها و ای پرندگان ، با او در تسبیح خداوند هم آواز باشید و نیز آهن را برای او نرم کردیم ، که زره های گشاد بیاف و در بافت آنها اندازه نگاه دار و عمل های شایسته به جا آورید، که من به آنچه انجام می دهید بینایم و برای سلیمان باد را مسخر کردیم که سیر صبحگاهش به اندازه ی یک ماه و سیر شبانگاهیش نیز به اندازه ی یک ماه بود ؛ و برای او چشمه ی مس را روان کردیم و از طایفه ی جن کسانی بودند که به اذن پروردگار او در خدمتش کار می کردند و هر یک از آنها که از فرمان ما سر می تافت ، از آتش شعله ور به او می چشاندیم. آنها برای او هر چه می خواست از قصرهای محکم (با عبادت گاه ها و محراب های عبادت) و مجسمه ها و کاسه هایی همانند حوض های بزرگ و دیگ های ثابت غیر منقول می ساختند و گفتیم " ای خاندان داوود سپاس بگزارید و اندکی از بندگان من سپاسگزارند. " (سوره سبأ آیه ۱۰-۱۳) و نیز در قرآن کریم آمده است: " و یهود از آن چه شیاطین در عصر سلیمان می خواندند پیروی کردند و سلیمان کفر نورزید ولی شیاطین کفر ورزیدند که به مردم سحر می آموختند. " (بقره آیه ۱۰۲) سلیمان همان زمامداری است که ملکه سبأ بر اساس آنچه قرآن کریم درباره ی او نقل کرده است ، با سخن خود به بزرگان و سران قومش، اورا غمگین ساخت. " بی تردید پادشاهان چون به شهری در آیند آنجا را به تباهی کشانند و سران و قدرتمندان آن را خوار سازند و آنها معمولاً چنین می کنند. " (سوره نمل آیه ۳۴)

حقیقتی را که در این موقعیت و درباره ی سلیمان (ع) تاکید می نمایم این است که دو قدرت دینی و دنیوی در یک شخص جمع شده است و پیامبر زمامدار یا زمامدار پیامبر می باشد و در این هنگام دین و دولت در یک نظام واحد و برای یک جامعه ی واحد جمع می گردد.

رسیدن به این حد از ابهام و پیچیدگی روابط میان نبوت و زمامداری موضعی را بر ما تحمیل می کند که باید به آن احاطه یافت و همه ابعاد آن را بررسی نمود، و این موضع همان موضعی است که پیامبر عربی محمد بن عبدا... (ص) را شامل می شود . آیا حضرت محمد (ص) تنها پیامبر فرستاده بود و اسلام فقط دین است ؟ یا حضرت محمد (ص) پیامبر زمامدار بودند و می توان گفت اسلام دین

و دولت است؟ پاسخ به این سوال ها آشنایی با حوزه ی کاری است که به زودی هنگام تعیین ابعاد این موضع آن را بررسی خواهیم کرد.

میدان کاری از دیدگاه ما تنها بررسی کامل و جامع تمام کاربردهای مشتقات دو ماده ی زبانی در قرآن است که کلمات نبوت و ملک و مفاهیم نبوت و ملک و النبی و الملک از آن دو گرفته شده است.

قبل از شروع این پژوهش به دو حقیقت شناخته شده اشاره می کنیم، ولی این دو حقیقت در این موقعیت کافی نیستند و به هیچ وجه موجب بی نیازی از بررسی مفاهیم قرآنی نمی باشند.

حقیقت اول: آشنایی با منبع قدرت درموضع هر پیامبر و زمامدار، پاسخ کافی و صریحی در این موقعیت که خداوند پاک و منزّه، منبع قدرت در نبوت و زمامداری است، نمی دهد.

حقیقت دوم: کتاب های سیره و تاریخ اسلامی تقریباً اتفاق نظر دارند که پیامبر (ص) آن چه را بزرگان مکه به او پیشنهاد کردند رد نموده است، از جمله که اگر می خواست ملکی را در اختیار او قرار می دادند البته به شرط این که دعوت خود را رها کند، ولی پیامبر بر موضع خود اصرار ورزید و این شرط را نپذیرفت.

قرآن کریم از پیامبر (ص) می خواهد که به مردم مکه این سخن که در سوره ی انعام (آیه ۵۰) آمده و در آن زمامدار بودن خود را نفی می کند بگوید: " بگو : به شما نمی گویم که خزائن خدا نزد من است، و غیب را نمی دانم و نمی گویم که من، زمامدارم، من تنها چیزی را پیروی می کنم که به من وحی شده است. (المختصر فی شواذ القرآن از کتاب البدیع، اثر ابن خالویه - چاپخانه الرحمانیة ۱۹۳۴ ص ۳۷).

محمد (ص) فرستاده ای از جانب خداوند است و زمامدار نیست. با وجود این باید مفاهیم قرآنی را که به وسیله ی آن حقایق دینی آشکار می شود بررسی کرد و در آن تأمل نمود، که شک و احتمالی همراه آن نمی باشد.

ماده ی لغوی که کلمات النبأ، النبی و النبوة از آن آمده ، ن ب ا است و از این ماده ، صیغه های فعلی نبأ، أنبأ، استنبأ مشتق شده است. معنی نبأ خبر دادن از چیزی و ذکر داستان آن است. أنبأ بالشیء: خبر دادن ، به اطلاع کسی رساندن، استنبأ عن الشيء: اطلاع خواستن از کسی است.

برخی از آیاتی که این ماده لغوی در آنها به کار رفته است عبارتند از: خداوند تعالی در سوره ی تحریم می فرماید: " به یاد آرید هنگامی که پیامبر به برخی از همسرانش سخنی به پنهانی گفت و چون وی آن را به زن دیگر پیامبر افشا نمود ، خدا هم پیامبر را از افشای او آگاه ساخت ، پیامبر برخی افشاهای او را به وی اظهار کرد و از برخی اعراض نمود، و چون آن همسر را از آن افشا خبر داد، او گفت: چه کسی تو را از این افشا با خبر ساخت ؟گفت : آن خدای دانا و آگاه مرا خبر داد.(تحریم آیه ۳) و در سوره ی بقره می فرماید : "همه ی نام ها را به آدم آموخت ، سپس آن معانی را به فرشتگان عرضه داشت و گفت:" نام های این ها را به من خبر دهید اگر راستگویید. گفتند تو از هر عیب و نقصی منزهی ، مارا دانشی جز آن چه خود به ما آموخته ای نیست ، حقا تویی که دانا و حکیمی." و خداوند فرمود: " ای آدم نام های آنها را به فرشتگان خبر بده ، چون نام های آن را به فرشتگان خبر داد، خدا فرمود آیا به شما نگفتم که من بی تردید نهران آسمان ها و زمین را می دانم؟ و آن چه را شما آشکار می دارید و آن چه که پنهان می داشتید می دانم". (سوره بقره آیه ۳۳-۳۱) و در سوره ی یونس می فرماید : " و از تو خبر می گیرند که آیا قیامت و پاداش و کیفر حق است؟ بگو: آری به پروردگارم سوگند که آن حق است و هرگز شما ناتوان کننده نیستید. (آیه ۵۳)

النبأ: خبر مهم و قصه قابل توجه

خداوند تعالی در سوره انعام می فرماید: " برای هر خبری (از وعده و وعید های خدا) قرار گاهی است و به زودی خواهید دانست. (انعام آیه ۶۷)، و در سوره کهف می فرماید: " ما سرگذشت آنها را به حق و راستی به تو بازگو می کنیم ، آنها جوانانی بودند که به پروردگارشان ایمان آوردند و ما بر هدایتشان افزودیم. " (کهف آیه ۱۳) و می فرماید: " درباره ی چه چیزی از یکدیگر می پرسند؟ از خبری بزرگ." (نبأ آیه ۲-۱) و همچنین می فرماید: " این ها از خبر های غیبی است که به تو وحی